

At Home While Abroad II: Where is the Shechina?

I. God and the Churban – 3 approaches

(1 איכה רבה (וילנא) פתיחתות

ונביאי השקר שהיו בתוכי שהתעו אותי מדרך חיים לדרך המות, לכך נאמר אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי וגו', ד"א ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו', בשעה שבקש הקב"ה להחריב את בית המקדש אמר כל זמן שאני בתוכו אין אומות העולם נוגעין בו, אלא אכביש את עיני ממנו, ואשבע שלא אזקק לו עד עת קץ, ויבואו האויבים ויחריבו אותו, מיד נשבע הקב"ה בימינו והחזירה אחוריו, הה"ד (שם /איכה/ ב) השיב אחור ימינו מפני אויב, באותה שעה נכנסו אויבים להיכל ושרפוהו, וכיון שנשרף אמר הקב"ה שוב אין לי מושב בארץ אסלק שכינתי ממנה ואעלה למכוני הראשון,

(2 שמות רבה (וילנא) פרשה ב

א"ר ינאי מה התאומים הללו אם חשש אחד בראשו חבירו מרגיש כן אמר הקב"ה כביכול (תהלים צא) עמו אנכי בצרה, ד"א מהו עמו אנכי בצרה כשיש להם צרה אינם קוראים אלא להקב"ה, במצרים ותעל שועתם אל האלהים, בים ויצעקו בני ישראל אל ה' וכאלה רבים, ואומר (ישעיה סג) בכל צרתם לו צר, א"ל הקב"ה למשה אי אתה מרגיש שאני שרוי בצער כשם שישראל שרוים בצער הוי יודע ממקום שאני מדבר עמך מתוך הקוצים כביכול אני שותף בצערך,

(3 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כט עמוד א

תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן. גלו למצרים - שכינה עמהן, שנאמר: +שמואל א' ב+ הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו', גלו לבבל - שכינה עמהן, שנאמר: +ישעיהו מ"ג+ למענכם שלחתי בבלה. ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנאמר: +דברים ל'+ ושב ה' אליהן את שבותן, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות. בבבל היכא? אמר אביי: בבי כנישתא דהוצל, ובבי כנישתא דשף ויתבי בנהרדעא.

R. Simon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel in the sight of God, in that to every place to which they were exiled the Shechinah went with them. They were exiled to Egypt and the Shechinah was with them, as it says, Did I reveal myself unto the house of thy father when they were in Egypt. They were exiled to Babylon, and the Shechinah was with them,

(4 תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ה עמוד ב

רבי הוה נקיט ספר קינות וקא קרי בגויה. כי מטא להאי פסוקא +איכה ב'+ השליך משמים ארץ - נפל מן ידיה, אמר: מאיגרא רם לבירא עמיקתא.

Rabbi was once holding the Book of Lamentations and reading therein: when he came to the verse, He hath cast down from heaven unto the earth,³⁰ it fell from his hands. He said: From a roofs high to a pit as deep!

(5 תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סו עמוד ב

ת"ר: מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו. ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, כיון שראתה אותו נתעטפה בשערה ועמדה לפניו, אמרה לו: רבי, פרנסנו! אמר לה: בתי, מי את? אמרה לו: בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה: בתי, ממון של בית אביך היכן הלך? אמרה לו: רבי, לא כדין מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר? ואמרי לה חסד. ושל בית חמך היכן הוא? אמרה לו: בא זה ואיבד את זה. אמרה לו: רבי, זכור אתה כשחתמת על כתובתי? אמר להן לתלמידיו: זכור אני כשחתמתי על כתובתה של זו, והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה. בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר: אשריכם ישראל, בזמן שעושין רצונו של מקום - אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום - מוסרין ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה.

נעדר ויש לו מציאות מה הן רב הן מעט אבל זה נחשב נעדר לגמרי ובדאי יפה אמר על זה אשריכם ישראל וכו'. וכאשר תבין אלו הדברים על אמתם מה שראוי לך להבין מהם או יפתחו לך שערים הרבה, כי דברים הרבה תלויים בזה במה שאין לישראל שום מדריגה בינונית, או שהם מושלים על הכל או שהכל מושלים עליהם. וכבר

6) Maharal – Netzach Yisroel chp. 14

בין גללי בהמתן של ערביים דהוא היציאה של בהמה ואין ספק בדבר זה למבין, כי הנמסר ביד זה אין לו מציאות כלל וכאלו נחשב נעדר. וכל ענין זה מפני כי הצורה מצד עצמה ראוי לה השלימות כי זהו עצם הצורה שהיא שלימה וכאשר אין לה השלימות שראוי לה כאלו היא נעדרת לגמרי, והשפל אם הוא פחות ושפל אינו נחשב

7) Yosef Hayim Yerushalmi: *Exile and Expulsion in the Jewish Community* p. 71-72

Yet *Sefarad*, *Zarfat*, or *Asbkenaz* were not merely fabricated Jewish equivalents for Spain, France, or Germany; they were Hebrew place names lifted out of their biblical contexts and superimposed over the map of contemporary Europe. But that was not all. In Castile the very topography of Toledo was assimilated to that of Jerusalem. Tradition

had it that this and other cities in the region were named by the ancient exiles from Judaea and that their current names had Hebrew etymologies. Thus Toledo was really *Toledor*, or else *Toletula*, from the Hebrew *tiltul*—"migration" or "wandering." Escalona was derived from biblical Ashkelon, Maqueda from its biblical homonym (Joshua 10, 12, and 15), Yepes from the Hebrew *Yafso* (Jaffa). Samuel Ha-Nagid, the eleventh-century poet, scholar and vizier of Granada, moves through a biblical landscape. "I am David in my generation," he writes, identifying with King David, the poet-warrior. In his great battle poem *'Eloha 'oz*, his enemy Zuhair, king of Almeria, is called "Agag," and the latter's army is composed of "Amalek" (Slavs), "Edom" (Christian mercenaries), and "the sons of Qeturah" (Arabs). Nor is the phenomenon limited to Spain. Bohemia is "Canaan." The city of Nîmes in Provence is also *Kiryat Ye'arim*, literally "city of the forests," a town mentioned in Joshua and other books of the Bible and aptly applied here because Nîmes was generally thought to derive from the Latin *nemus*, "forest."

8) Rabbeinu Tam – Sefer Hayashar 46

תשובות ר"ת סימן מו מז 90

אחריו ור' יוסף טוב עלטון) שהגדיר את מלכות לימורש ואינוכט) ושימש חכמים כל ימיו בפניו) רבינו נביא ואני שמשתי לפניו ומה שכתב מקים דבר עבדו (רא) (ששאלתם לא נתקיים בו) ית) ומהם תורה יוצאת, נהגו כמנוי. גם בני בארי שהיו קורין עליהן כי מבארי תצא תורה ודבר ה' מאוש-ינטיט) הם נוהגין כמנוי. ורכינו נרשום מאור עיני הנולה וחכמי נרכונא וספרד שמשו לפניו) כאשר יש מהם שאלות תשובות בירי, כל אלה ערים בצורות ועוד תלמא קראי רב יהודאי ורב אחאי ורב עמרם ומרדש אנדה, אשריך אם תחזור כך גם מאלו גם מאחרות אשר שמעתי ונלאתי לבותכם וזה חיי אין, דע כי נקהיל עליך קהלות, גם לנשים בלשון רבה גוריע שלא הוא דעתן קלה להקל בקללה, ואשר בידו לבות בני האדם פלגו מים, וטה לכך לחכונה והיית מוצק ויריך אמנת, והיה זה שלום.

Such transpositions, I would urge, are more than mere wordplay. They reveal something about Jewish mentalities that deserves far more serious attention than it has received. They betray an intrinsic, oscillating duality. On the one hand, ongoing links to the ancient land of origin. On the other, the ability to somehow endow the place of exile with familiarity, to perceive it as "Jewish." And here, perhaps, we have a key to the larger phenomenon.

9) Gershon Scholem – *Toward an Understanding of the Messianic Idea in Judaism*

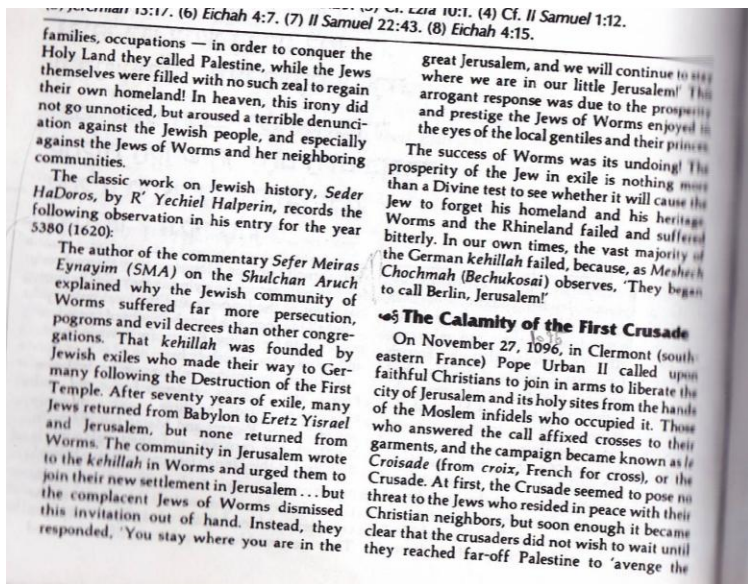
One word more, by way of conclusion, should be said about a point which, to my mind, has generally received too little attention in discussions of the Messianic idea. What I have in mind is the price demanded by Messianism, the price which the Jewish people has had to pay out of its own substance for this idea which it handed over to the world. The magnitude of the Messianic idea corresponds to the endless powerlessness in Jewish history during all the centuries of exile, when it was unprepared to come forward onto the plane of world history. There's something preliminary, something provisional about Jewish history; hence its inability to give of itself entirely. For the Messianic idea is not only consolation and hope. Every attempt to realize it tears open the abysses which lead each of its manifestations *ad absurdum*. There is something grand about living in hope, but at the same time there is something profoundly unreal about it. It diminishes the singular

something profoundly unreal about it. It diminishes the singular worth of the individual, and he can never fulfill himself, because the incompleteness of his endeavors eliminates precisely what constitutes its highest value. Thus in Judaism the Messianic idea has compelled a life lived in *deferment*, in which nothing can be done definitively, nothing can be irrevocably accomplished. One may say, perhaps, the Messianic idea is the real anti-existentialist idea. Precisely understood, there is nothing concrete which can be accomplished by the unredeemed. This makes for the greatness of Messianism, but also for its constitutional weakness. Jewish so-called *Existenz* possesses a tension that never finds true release; it never burns itself out. And when in our history it does discharge, then it is foolishly decried (or, one might say, unmasked) as "pseudo-Messianism." The blazing landscape of redemption (as if it were a point of focus) has concentrated in itself the historical outlook of Judaism. Little wonder that overtones of Messianism have accompanied the modern Jewish readiness for irrevocable action in the concrete realm, when it set out on the utopian return to Zion. It is a readiness which no longer allows itself to be fed

10) Siddur of Rav Ya'akov Emdin

If just this sin of failing to mourn Jerusalem properly was on our hands, that would suffice to extend our exile. In my eyes it is the most obvious, greatest and most powerful immediate cause for all of the great, terrible, frightening destructions which have found us in exile. Wherever we have scattered, they have been at our throats, never letting us rest among the nations, in lowliness and suffering and poverty, because this mourning left our heart when we were settled in lands not our own. We forgot Jerusalem; she never entered our thoughts.

(מז) וכאן מקום שראוי להרחיב בו הרב. אלמלא לא היה אלא עון זה בדינו. שאין מתאבלין על ירושלים בראוי. די להאריך גלותנו. והיא בעיני הסבה קרובה היותר גלויה עצומה וחוקה. לכל השמרות המופלגות הגדולות הנוראות המבהילות הרעיונים. אשר מצאונו בגלות. בכל מקומות פזרנו. על צוארנו גרדפנו. לא הונח לנו להרגיע בגוים עם שפלותינו ענינו ומרדנו. לפי שיצא האבל הלא מלכנו. בדיעותנו שוקמים בארץ לא לנו. שכחנו את ירושלים ולא עלתה על לבנו. על כן כמת מלכ נשכחנו. מדור לדור נוסף יגון על יגונו ומבאובנו. וכל אהוב אמת יודה לדברינו. וכאשר יוכיח הגמיון ביחוד ביום חשעה באב הטה. מי ומי 1. בשולחן ערוך תק"ס ס"ב כתב כבר נהגו כל ישראל לומר תשבחות ושיר הוראות על היין: 2. כן כתוב ברמ"א סימן תק"ס ס"ג:

11) Meshech Chochmo Vayikra 26:44

תשעב **וקותי**
 חפץ האדם העשוי להתגדר ולחדש? יבקר ברעיון כוונת את אשר הנחילו אבותינו, ישער חדשות בשכוח מה היה לאומות בהתנודדו בים התלאות, והיה מה עוד מעט ישוב לאמר "שקר נחלו אבותינו", והישראלי בכלל ישבח מחצבתו ויחשב לאורח רענו, יעזוב לימדי דתו, ללמד לשונות לא לו, יליף מקלקלתא ולא יליף מתקנא²⁶, יתשוב כי ברלין היא ירושלים, וכמקולקלים שבהם עשיתם כמתוקנים לא עשיתם²⁷. "ואל תשמח ישראל אל גיל בעמים" (הושע ט, א). אז יבוא רוח סועה וסער, יעקור אותו מגזעו יניחתו לגוי מרחוק אשר לא למד לשונות, ידע כי הוא גר, לשונו שפת קרשנו, ולשונות ורים כלבוש יחלוף, ומחצבתו הוא גזע ישראל, ותנחומיו ניוחמו נביאי ה', אשר ניבאו על גזע ישי באחרית הימים, ובטלטולו ישכח תורתו, עומקה ופלוסו, ושם ינוח מעט, יתעורר ברגש קודש, ובגוי יסיפו אומץ, ובחוריו יעשו

12) Rav Yosef Soloveichik : **Confrontation**

sion. We cooperate with the members of other faith communities in all fields of constructive human endeavor, but, simultaneously with our integration into the general social framework, we engage in a movement of recoil and retrace our steps. In a word, we belong to the human society and, at the same time, we feel as strangers and outsiders. We are rooted in the here and now reality as inhabitants of our globe, and yet we experience a sense of homelessness and loneliness as if we belonged somewhere else. We are both realists and dreamers, prudent and practical on the one hand, and visionaries and idealists on the other. We are indeed involved in the cultural endeavor and yet we are committed to another dimension of experience. Our first patriarch, Abraham, already introduced himself in the following words: "I am a stranger and sojourner with you" — "גר ותושב אנכי עמכם"
 ➤ Is it possible to be both — גר ותושב — at the same time? Is not this definition absurd since it contravenes the central principle of classical logic that no cognitive judgment may contain two

mutually exclusive terms? And yet, the Jew of old defied this time-honored principle and did think of himself in contradictory terms. He knew well in what areas he could extend his full cooperation to his neighbors and act as a תושב, a resident, a sojourner, and at what point this gesture of cooperation and goodwill should terminate, and he must disengage as if he were a גר, a stranger. He knew in what enterprise to participate to the best of his ability and what offers and suggestions, however attractive and tempting, to reject resolutely. He was aware of the issues on which he could compromise, of the nature of the goods he could surrender, and vice versa, of the principles which were not negotiable and the spiritual goods which had to be defended at no matter what cost. The boundary line between a finite idea and a principle nurtured by infinity, transient possessions and eternal treasures, was clear and precise. Jacob, in his instructions to his agents, laid down the rule:

כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואתה תלך ולמי אלה לפניך? "When Esau my brother meeteth thee and asketh thee, saying: whose art thou, and whither goest thou and whose are these before thee?" My brother Esau, Jacob told his agents, will address to you three questions. "Whose art thou?" To whom do you as a metaphysical being, as a soul, as a spiritual personality belong? "And whither goest thou?" To whom is your historical destiny committed? To whom have you consecrated your future? What is your ultimate goal, your final objective? Who is your God and what is your way of life? These two inquiries are related to your identity as members of a covenantal community. However, Jacob continued, my brother Esau will also ask a third question: "And whose are these before thee?" Are you ready to contribute your talents, capabilities and efforts toward the material and cultural welfare of general society? Are you ready to present me with gifts, oxen, goats, camels and bulls? Are you willing to pay taxes, to develop and industrialize the country? This third inquiry is focused on temporal aspects of life. As regards the third question, Jacob told his agents to answer in the positive. "It is a present unto my lord, even unto Esau." Yes, we are determined to participate in every civic, scientific, and political enterprise. We feel obligated to enrich society with our creative talents and to be constructive and useful citi-

zens. Yet, pertaining to the first two questions — whose art thou and whither goest thou — Jacob commanded his representatives to reply in the negative, clearly and precisely, boldly and courageously. He commanded them to tell Esau that their soul, their personality, their metaphysical destiny, their spiritual future and sacred commitments, belong exclusively to God and His servant Jacob. "They are thy servant Jacob's," and no human power can succeed in severing the eternal bond between them and God.

This testament handed down to us by Jacob has become very relevant now in the year 1964. We find ourselves confronted again like Jacob of old, and our confronters are ready to address to us the identical three questions: "Whose art thou? Whither goest thou? Whose are these before thee?" A milenia-old history demands from us that we meet the challenge courageously and give the same answers with which Jacob entrusted his messengers several thousand years ago.

13) Maharal Nesivos Olam Nesiv Yiras Hashem -2

ורבו, שחראה מזה כי העוסק בפריה ורביה הוא עוסק בדבר נכדל הוא דמותו של הקב"ה ואמר עוד לפיה ליטועה, ביאור ענין זה כי הנכדל הוא בפעל תמיד והאדם הגשמי אינו בפעל רק הוא נכח כי זהו ענין החומר, וכאשר אינו מצפה ליטועה, אשר היטועה שיצא העולם מן הכח אל הפעל לגמרי דבר זה ראוי אל הנכדל שהוא בפעל, ולפיכך תחלת דינו ג"כ אם היה נמשך אחר הנכדל אשר הוא בפעל או אם היה נמשך אחר החומר אשר הוא נכח תמיד, ואם היה מצפה שתצא לפעל היטועה הרי מצד הזה הוא בשלימות בפעל, כי היטועה שתהיה לעתיד אז האדם בפעל לגמרי מה שלא היה עד ביאת המשיח ולכך תחלת דינו אם היה מצפה ליטועה, כי אם לא היה מצפה ליטועה הרי הוא גשמי חמרי שהוא נכח ולא בפעל, וכן מה שאמר פלפול כחכמה הכנת דבר מתוך דבר

14) Sifsei Chaim 3:351

בדרך כלל כולנו שואפים ורוצים לראות בביאת משיח, כל אחד מתאנה אימתי יבוא משיח, אבל השאלה למה הוא מייחל, ומה מקורה של שאיפה זו. האם לא טמון בשאיפה זו גם הרצון האישי, להקל מעליו את צרותיו, שיהיו לו חיים יותר קלים "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" וכדו'. זו איננה צפיה למשיח, זו צפיה לדרישת טובת עצמו. הצפיה למשיח הנדרשת מעמנו היא לייחל למשיח, ולמה? מכיון שאי אפשר לסבול את חילול השם שיש בבריאה, לראות את ההסתר פנים, וכל השאיפה אחת היא — שיתקדש שמו ית' בבריאה, וכאשר כואב המצב לראות את השכינתא בגלותא, היא המביאה לשאיפה אמיתית לראות קידוש ה' והיא הצפיה האמיתית שמקרבת את ביאת משיח. דרגה עילאית זו שכל ציפיתו היא רק כדי לקדש שם שמים שייכת אצל אדם שגם מעשיו הם ל"ש". כשיש נגיעות לטובת עצמו זהו שלא לשמה, וגם